

SOCIJALNE PREDNOSTI I OSTALA PRAVA KOMUNITARNIH RADNIKA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA U OKVIRU EVROPSKE UNIJE

REZIME: Odredbe Ugovora o osnivanju EZ dale su samouvereno, nezavisno pravo slobodnog kretanja i jednakog postupanja komunitarnim radnicima. Stvarna priroda ovih prava je, u izvesnoj meri, davanje materijala od strane sekundarnog zakonodavstva, i to posebno od Uredbe 1612/68. Naročito, Uredba 1612/68 pokriva članove porodica komunitarnih radnika koji nisu nigde spomenuti u Ugovoru o osnivanju. Prema preambuli Uredbe 1612/68, eliminacija prepreka slobodi kretanja radnika će zahtevati obezbeđenje „radnikovog prava da bude spojen sa svojom porodicom i uslova za integraciju takve porodice u zemlji domaćina“. Pri tome, pravo na jednaki tretman u pogledu socijalnih povlastica odnosi se samo na radnike i članove njegove porodice.

Ključne reči: pravo EU, sloboda kretanja radnika, socijalna zaštita

Ako želimo da analiziramo socijalne prednosti i ostala prava komunitarnih radnika i članova njihovih porodica, videćemo da je do sada glavni fokus bio na negativnim efektima člana 39 (ex 48) Ugovora o osnivanju EZ i sekundarnog zakonodavstva: zabrana diskriminacije i prepreka slobodi kretanja i zabrana ulaznih viza ili sličnih ograničenja. Druga strana medalje je da su odredbe Ugovora o osnivanju dale samouvereno, nezavisno pravo slobodnog kretanja i jednakog postupanja komunitarnim radnicima. Stvarna priroda ovih prava je, u izvesnoj meri, davanje materijala od strane sekundarnog zakonodavstva, i to posebno od Uredbe 1612/68. Sud pravde se približio Uredbi 1612/68 slično kao što se približio Direktivi 68/360, utoliko što zakonodavstvo nije samo po sebi stvaralo prava, nego radije štitilo primenu osnovnih prava usvojenih u Ugovoru o osnivanju. Ipak, mada načelo jednakog postupanja formira stub zakonodavstva, stepen određenosti i specifičnosti ide iza onoga što je određeno u Ugovoru o osnivanju,

* Savetnik za normativno-pravne poslove u Pokrajinskom sekretarijatu za zdravstvo, Novi Sad

i zahteva da države članice obezbede da komunitarni radnici uživaju značajan domet suštinskih beneficija koji su raspoloživi državljanima država članica EU. Naročito, Uredba 1612/68 pokriva članove porodica komunitarnih radnika, koji nisu nigde spomenuti u Ugovoru o osnivanju. Prema preambuli Uredbe 1612/68, eliminacija prepreka o slobodi kretanja radnika će zahtevati obezbeđenje „radnikovog prava da bude spojen sa svojom porodicom i uslova za integraciju takve porodice u zemlji domaćina“.

Postoje tri naslova u okviru I dela Uredbe 1612/68: I naslov (članovi od 1 do 6) o kvalifikovanosti za zaposlenje, II naslov (članovi od 7 do 9) o jednakom postupanju u oblasti zaposlenja i III naslov (članovi od 10 do 12) o članovima porodice radnika. II deo Uredbe sadrži detaljne odredbe koje zahtevaju kooperaciju među relevantnim službama za zapošljavanje u državama članicama, kao i sa ustanovama država članica, Komisijom i Evropskom kancelarijom za koordinisanje, pri podnošenju molbe za zaposlenje i popunjavanja upražnjenog radnog mesta. III deo Uredbe postavljen je od strane Savetodavnog komiteta i Tehničkog komiteta kao predstavnika država članica, za osiguranje bliske kooperacije u materiji od važnosti za slobodu kretanja radnika i zaposlenje. II i III deo Uredbe, koji su bili više puta dopunjavani tokom svog važenja, imaju zanimljivi komparativni značaj koji je ipak manje zasnovan na zakonu. Ipak, iako oni nisu bili subjekti sudskog spora pre parnice Suda pravde u odnosu na individualne radnike, kao što su bile mnoge odredbe u I delu Uredbe, može se videti iz pregleda strukture odredaba da su postavljene da olakšaju popunjavanje upražnjenog radnog mesta i da su značajne za radnika koji zahteva da uđe u drugu državu članicu u potrazi za zaposlenjem. Nadležni organi države članice zahtevaju pribavljeno detaljno obaveštenje o nepopunjenim radnim mestima, uslovima rada i stanju na nacionalnom tržištu rada, kao i kooperaciju sa Komisijom u sprovođenju različitih studija o ovoj materiji.

Međutim, I deo Uredbe je taj koji je bio tema najčešćih komentara i analiza, i njegove odredbe su generisane u velikom broju sudskih sporova. Član 1. Uredbe postavlja pravo za popunjavanjem radnog mesta u drugoj državi članici pod istim uslovima kao i za domaće državljane, a član 2. zabranjuje diskriminaciju protiv takvih radnika u ugovorima o radu. Članovi 3. i 4. zabranjuju određena direktna ili indirektna administrativna ograničenja diskriminatorskog karaktera, kao što su rezervisanje ograničenog broja službi za domaće radnike, ograničavanje oglašavanja ili prijave, ili postavljanje posebnih uslova ili registracionog postupka za državljane drugih država članica, ali sa izuzetkom u odnosu na izvorne jezičke zahteve. Član 5. garantuje istu pomoć sa berze rada za državljane drugih država kao i za domaće državljane, a član 6. zabranjuje iz medicinskog aspekta diskriminatorski kriterijum određivanje određenog radnog mesta. Član 7. pohranjuje član 39(2) (ex 48(2)) Ugovora, obezbeđujući posebno ista socijalna i poreska preimućstva za domaće državljane i one koji to nisu, jednak pristup stručnom obrazovanju, te proglašavajući ništavom svaku diskriminatorsku odredbu u

kolektivnom ili individualnom ugovoru o radu. Član 8. obezbeđuje ravnopravnost prava radničkog sindikalnog organizovanja,¹ a član 9. jednaki pristup za sva prava i beneficije u materiji stambenog pitanja. Član 10. uređuje položaj članove porodice radnika koji imaju pravo da budu sa radnikom koji je zaposlen u drugoj državi članici, sve dok radnik ima odgovarajući raspoloživi stan: to su bračni drug i njihovi potomci koji su mlađi od 21 godine, ili izdržavani rođak u uzlaznoj liniji sa radnikom i njegovim bračnim drugom.

Uredba 1612/68 takođe predviđa „olakšani ulazak“ za druge članove porodice radnika koji su zavisni od radnika ili žive pod istim krovom u radnikovoj zemlji porekla. Član 11. daje bračnom drugu i deci pomenutoj u članu 10. pravo da preduzmu aktivnosti kao zaposlena lica u domaćoj državi članici, a član 12. predviđa jednaki pristup na državne obrazovne kurseve za decu radnika koji je trajno smešten.

Uredba 1612/68 je prozrokovala znatan broj sudskih sporova. Videćemo da su mnogi od ovih slučajeva, naročito oni koji se odnose na značenje „socijalnih prednosti“ u članu 7(2) Ugovora, zanimljivi još i zbog razlikovanja socijalne prednosti prema Uredbi 1408/71, budući da je potonji restriktivniji nego koncept socijalnih prednosti u članu 7(2) Ugovora. Zaista, član 7. je verovatno bio najkorisnija odredba za radnike i članove njihovih porodica, i proizveo je interesantna pitanja, između ostalog, kada je, ako uopšte to može, država članica ovlašćena da postupa prema sopstvenim državljanima povoljnije nego prema državljanima drugih zemalja članica.

Razumljivo, postoje izvesne beneficije koje uživaju građani domaće države koje nisu dostupne drugima, na primer, politička prava kao što je pravo glasa na izborima, i član 7. Uredbe 1612/68 je usmerio pažnju na ove beneficije. Evolucija tumačenja ovog člana i njemu srodnih odredbi od strane Suda pravde vrlo dobro prikazuje neizbežne socijalne i političke posledice ekonomske integracije, i pokazuje kako početni paket ograničavajućih prava od strane ekonomskih aktera ima tendenciju napredovanja u nešto mnogo bitnije.

Ako se fokusiramo na sam član 7(2) Uredbe 1612/68, vidimo da je u početku, u slučaju *Michel S.*, Sud pravde tumačio član 7(2) na sasvim ograničen način, odlučujući da su važne samo koristi koje su povezane sa zaposlenjem.²

Stoga, nesposoban sin italijanskog službenika koji je radio u Belgiji dok nije umro, nije mogao da se pozove na član 7(2) za dobijanje posebnih beneficija koje su bile na raspolaganju prema belgijskom zakonodavstvu za omogućavanje nesposobnom belgijskom državljaninu da povрати svoju radnu sposobnost. Tužilac je, ipak, uspeo po drugom osnovu. Sud pravde je, izvlačeći obaveštenja iz preambule Uredbe o slobodi i dostojanstvu, odlučio da spisak obrazovnih pla-

¹ Case C-118/92 *Commission v. Luxembourg* (1994) ECR I-1891

² Case 76/72 *Michel S v. Fonds National de Reclassement Handicapes* (1973) ECR 457

nova (opštih obrazovnih, praktičnih i stručnih vaspitnih kurseva) za decu radnika u članu 12. nije iscrpljen, tako da može takođe pokriti i belgijsku invalidninu.³

Kasnije, u slučaju *Casagrande*, Sud pravde je nastavio svoje rastegljivo tumačenje člana 12. odlučujući da, mada je određeno da samo deca državljana trećih zemalja treba biti „primljena na kurseve“, činjenica da su države članice opomenute da ih ohrabruju da pohađaju „pod najboljim mogućim uslovima“ znači da ta odredba takođe pokriva bilo koje „generalne mere namenjene za olakšavanje obrazovnih aktivnosti“, uključujući i obrazovnu dozvolu za srednju školu u Nemačkoj.⁴

U skladu sa otvorenijim pristupom prema članu 12. Uredbe, Sud pravde je zamalo prošao ćutke prema mnogo restriktivnijim tumačenjem člana 7(2) u slučaju *Michel S.* U slučaju *Cristini v. SNCF*, italijanska udovica italijanskog radnika u Francuskoj je odbijena od sniženja cene karte u železničkom prevozu za svoju ogromnu porodicu, a po osnovu njenog državljanstva.⁵

U toku postupka se tvrdilo da su beneficije iz člana 7. ograničena samo na ona lica koja su lično povezana sa ugovorno zaposlenim radnikom, ali Sud pravde je odlučio da termin „socijalne beneficije“ u članu 7(2) Uredbe ne mogu biti shvaćena restriktivno:

„Stoga sledi da bi, s obzirom na načelo jednakog postupanja, stvarna oblast primene morala biti iskazana tako da obuhvata sve socijalne i poreske koristi, bilo da jesu ili nisu uključeni u ugovor o radu, kao što je sniženje cene putne karte za mnogočlanu porodicu.“

Sud pravde je smatrao da je pravo na jednakost postupanja primenljiv ne samo na radnike, već takođe, na osnovu Uredbe 1251/70, koji reguliše pravo radnika i članova njegove porodice na ostanak u državi članici posle prestanka zaposlenja radnika koji je preminuo, i za one nadživele članove porodice koji su živeli sa preminulim radnikom.

U slučaju *Inzirillo*, gde je italijanskom radniku u Francuskoj odbijen zahtev za invalidninu za njegovog odraslog sina, tvrđeno je da se član 7. Uredbe nije mogao primeniti, budući da bi navedena naknada bila više socijalna pomoć sinu, nego radniku u pitanju, a što se traži prema članu 7. Uredbe.⁶

Sud pravde je, međutim, odlučio da je zavistan odrastao potomak pokriven članom 10(1) Uredbe, te da sledstveno tome konstituiše u stvari socijalnu prednost za državljanu trećih zemalja. Prema stavu Suda pravde u slučaju *Lebon*, smisao pojma zavisnosti u članu 10.

³ Case C-7/94 Landesamt für Ausbildungsforderung Nordrhein-Westfalen v. Lubor Gaal (1996) ECR I-103

⁴ Case 9/74 Casagrande v. Landeshauptstand Munchen (1974) ECR 773, (1974) 2 CMLR 423

⁵ Case 32/75 Fiorini (nee Christini) v. Societe Nationale des Chemins de fer Francais (1975) ECR 1085, (1976) 1 CMLR 596

⁶ Case 63/76 Inzirillo v. Caisse d'Allocations Familiales de l'Arrondissement de Lyon (1976) ECR 2057, (1978) 3 CMLR 596

Uredbe je da obuhvati članove porodice koji su stvarno izdržavani od strane radnika, bez obzira na razlog izdržavanja. Stoga član 7(2) Uredbe pokriva sve socijalne i poreske prednosti, ne samo one koje su povezane sa zaposlenjem, već i kada su posredna, pre nego neposredna korist za samog radnika.⁷

Sa druge strane, Sud pravde je odlučio da se na navedenu odredbu može pozvati kada se tužbeni zahtev odnosi na neku direktnu ili indirektnu korist radnika, a ne samo za članove porodice radnika. Naime, članovi porodice radnika, u okviru značenja člana 10. Uredbe 1612/68 kvalifikuju se samo indirektno za jednaki tretman u odnosu na samog radnika iz člana 7. Uredbe 1612/68. Socijalne beneficije su, na primer, garantovana zarada za starije osobe prema zakonodavstvu države članice ili garancija, u opštim uslovima, minimalnih sredstava za život u korist članova porodice radnika samo ako se takve beneficije mogu smatrati kao socijalne prednosti za samog radnika, u okviru značenja člana 7(2) Uredbe 1612/68.

U slučaju *Even*, videćemo granice prava koje može tražiti radnik unutar člana 7(2) Uredbe.⁸ Naime, *Even* je bio francuski radnik u Belgiji, koji je primao prevremenu starosnu penziju od belgijske državne penzijske službe. Procenat smanjenja visine iznosa penzije po godini od prevremene isplate je bio određen za sve radnike, izuzev za belgijske državljane koji su bili primaoci službene nevažeće penzije II svetskog rata odobrene od strane savezničkih zemalja. *Even* je bio primalac ratne službene penzije prema francuskom zakonodavstvu, i branio je princip jednakog postupanja prema zahtevu za beneficijom za prevremenu starosnu penziju bez bilo kakvog oduzimanja. Nakon pokretanja postupka pred Sudom pravde, Pravilo 1612/68 je bilo analizirano.

Prema Sudu pravde, iz svih odredaba sledi da su beneficije koje navedena Uredba pruža radnicima koji su državljani druge države članice, sve one koje su, bilo povezane ili ne sa ugovorom o radu, generalno dopuštene za domaće državljane prvenstveno zbog njihovog objektivnog statusa kao radnika ili zbog uticaja proste činjenice o njihovom prebivalištu na teritoriji domaće države članice.

Glavni razlog za ovakvu beneficiju koja je dopuštena u konkretnom slučaju, na osnovu belgijskog nacionalnog zakonodavstva izvesnim kategorijama domaćih državljana, je da pruži takvim državljanima preimućstvo zbog lišavanja pretrpljenih za tu državu.

Takva beneficija, koja je zasnovana na sistemu nacionalnog prepoznavanja, ne može stoga biti razmatrana kao preimućstvo dopušteno za domaćeg državljanina prvenstveno zbog njegovog statusa radnika ili prebivališta na domaćoj teritoriji, i zato ne ispunjava neophodne karakteristike za „socijalne povlastice“ koje se odnose na član 7(2) Uredbe 1612/68.

⁷ Case 94/84 *Office National de l'Emploi v. Jozef Deak* (1985) ECR 1873

⁸ Case 207/78 *Ministre Public v. Even and ONPTS* (1979) ECR 2019, (1980) 2 CMLR 71

Tri faktora su spomenuta od strane Suda pravde, u određivanju kada radnici imaju pravo, u okviru člana 7(2), na posebne povlastice u domaćoj državi članici: njihov status kao radnika, njihovo prebivalište na domaćoj teritoriji, i podesnost za korist u omogućavanju njihove pokretljivosti unutar EU. Naravno, ovo je jedan neubedljiv test, budući da bi dokazivanje bilo kakve koristi dostupne u državi članici, uključujući naravno i pravo glasa, moglo biti spomenuto kao ohrabrenje radnicima iz drugih država članica za selidbom u državu u kojoj su prethodno boravili, gde će raditi sa članovima svog domaćinstva.

Ma koliko se široko tumačile „socijalne povlastice“, samo su radnici i članovi njihovih porodica izričito naznačeni u Uredbi 1612/68 kao lica koja se njima mogu koristiti. Ovo je bilo razjašnjeno u slučaju *Lebon*, u kome je Sud pravde doneo odluku da za jedno dete radnika koje je napunilo 21 godinu i nije više zavisno od radnika, povlastice za to dete se ne mogu tumačiti kao preimućstvo za radnika. Sud pravde je odlučio da razmotri položaj takvih odraslih potomaka – ili u stvari položaj bilo kojeg komunitarnog državljanina koji traži posao, ali još nije zaposlen.

Moramo da ukažemo da se pravo na jednaki tretman u pogledu socijalnih i poreskih povlastica odnosi samo na radnike. Ona lica koja se kreću u potrazi za zaposlenjem kvalifikuju se za jednaki tretman samo u pogledu pristupa za zaposlenje u saglasnosti sa članom 48. Ugovora o osnivanju i člana 2. i 5. Uredbe 1612/68.

Ove odluke ističu važnost činjenice da je neko lice radnik u potpunosti, ili izričito naznačen kao član porodice takvog radnika, sa ciljem da se koristi samostalnim pravima regulisanih sekundarnim zakonodavstvom. Sem toga, ako su prava lica koje je nezaposleno ali traži posao ograničena kao što je navedeno u slučaju *Lebon*, takva takođe su, verovatno, i prava članova porodice takvog radnika. Sud pravde nije imao prilike da ustanovi kakva razlika, ako je uopšte ima, može biti između člana 10(1) i člana 10(2) Uredbe 1612/68. Član 10(2) predviđa da će države članice morati da „olakšaju ulazak“ zavisnim rođacima i onima koji žive pod istim krovom sa radnikom u zemlji porekla. Ovo je rečeno tako da predstavlja veće ograničenje nego u članu 10(1), koji garantuje radniku da ima određene članove porodice smeštene kod njega ili nje, pod pretpostavkom da raspolaže uslovima za adekvatno stanovanje. Međutim, razlika ne bi mogla biti značajna u svetlu širokog tumačenja koje je Sud pravde dao članu 7(2), na osnovu koje se povlastica za zavisne rođake radnika može potpuno posmatrati kao povlastica za radnika.

Domišljata upotreba člana 7(2) Uredbe može se videti u slučaju *Reed*, iz kojeg je poteklo tumačenje termina „suprug“.⁹

Slučaj se odnosi na odbijanje prava na boravak za nezaposlenu britansku državljanku koja je došla u Holandiju da bi živela sa njenim višegodišnjim

⁹ Case 59/85 *Netherlands v. Reed* (1986) ECR 1283, (1987) 2 CMLR 448

partnerom, koji je bio britanski državljani zaposlen tamo. Nasuprot približavanju davanja svojeg čistog komunitarnog značenja terminima kao što su „radnik“ i „javna služba“ u članu 48. Ugovora o osnivanju, Sud pravde je odlučio da se termin „suprug“ odnosi samo na bračno srodstvo. Dalje čitanje bilo bi bezpredmetno, prema mišljenju Suda pravde, s obzirom na izostanak konsenzusa i na nedostatak „generalnog društvenog razvoja“ kod svih država članica u pogledu tretiranja vanbračnih partnera kao supruge. Međutim, mada je dejstvo ovakvog rasuđivanja bilo odbijanje g-đi Reed nezavisnog prava na boravak u skladu sa članom 10(1), Sud pravde je sledio sugestiju Komisije i doneo odluku da bi član 7(2), i pored toga, mogao biti od pomoći u ovom slučaju. Holandija, kao deo politike prema strancima, tretira lice koje ima stabilno srodstvo sa radnikom sa holandskim državljanstvom, kao radnikovog supružnika.

Prema tome, za dobijanje dozvole za njegovog nevenčanog partnera, mora biti prepoznata verovatnoća za boravak sa radnikom migrantom, gde taj partner nije državljani domaće države članice, i da može pomoći njegovoj integraciji u domaćoj državi članici i na taj način doprineti ostvarenju slobode kretanja za radnike. Stoga, ta mogućnost mora takođe biti posmatrana kroz koncept socijalne povlastice za ciljeve postavljene u članu 7(2) Uredbe 1612/68.

Slučajevi kao što su *Lebon* i *Reed* ističu izvedenu prirodu „prava“ članova porodice, i čine jasnim značaj neophodne – tradicionalno definisane – porodične veze, bilo da se odnosi na zavisno dete, bračnog druga, ili na neko drugo lice predviđeno u Uredbi 1612/68.

Međutim, isticano je da nedostatak zaštite unutar komunitarnog prava za manje tradicionalno definisane partnere može povrediti zahteve ECHR¹⁰ i Komisije, budući da je Izveštaj iz meseca marta 1997.godine o diskusiji o slobodi kretanja lica, nagovestio nameru o posvećivanju pažnje položaju vanbračnih partnera u njihovom akcionom planu za 1998.godinu.

Sadašnje značenje svojstvene i stalne porodične veze može se videti u slučaju *Diatla*.¹¹

Podnosilac molbe je bio senegalski državljani koji je oženio francusku državljanku, i oboje su živeli i radili u Berlinu. Posle nekog vremena provedenog zajedno, ona je otišla od njega sa namerom da se razvede i da se preseli u drugi stan. Njoj je tada odbijeno produženje dozvole boravka po osnovu toga što više nije član porodice komunitarnog državljanina. Sud pravde je tada upitan da li članovi porodice radnika migranta moraju neprestano živeti sa takvim radnikom da bi se kvalifikovali za pravo na boravak.

Sud pravde je prihvatio stanovište da, pod pretpostavkom da član porodice radnika migranta ima pravo da živi sa radnikom, član 10. Uredbe ne može

¹⁰ K. Lundstrom – Family life and the freedom of movement of workers in the EU, 1996, 10 International Journal of Law, Policy and the Family, 250

¹¹ Case 267/83 *Diatla v. Land Berlin* (1985) ECR 567, (1986) 2 CMLR 164

zahtevati da član porodice u pitanju mora neprestano živeti sa njim, osim, što je jasno iz člana 10(3), da smeštaj koji radnik ima na raspolaganju mora biti takav da se može smatrati normalnim u svrhu smeštaja njegove porodice. Zahtev da porodica mora neprestano živeti pod istim krovom ne može biti usvojena.

Osim toga, takvo tumačenje odgovara duhu člana 11. Uredbe 1612/68, koji daje članu porodice pravo da preduzme bilo koju aktivnost kao zaposleno lice preko teritorije dotične države članice, iako je aktivnost izvršena na mestu koje je donekle udaljeno od mesta gde radnik migrant boravi.

Moramo dodati da se bračno srodstvo ne može smatrati poništeno sve dok nije okončano od strane nadležnih organa. Ono nije poništeno samo zato što bračni drugovi žive odvojeno, čak i kada nameravaju da se razvedu u skorije vreme.

Nadalje, Sud pravde je bio jasan da članovi porodice radnika nemaju bilo kakvo nezavisno pravo na boravak, bilo prema članu 11. Uredbe ili prema bilo kojoj drugoj odredbi Ugovora o osnivanju ili na drugi način. Tačnije, suprugovo pravo na boravak je uslovljeno pravom na boravak radnika, kao i na ispunjenje stambenog uslova iz člana 10, iako ne postoji obaveza zajedničkog življenja. Sud pravde je verovatno bio pod uticajem argumenata iznetih u korist g-de Diatta da, iako je zajednički život bio obavezan, radnik je mogao u bilo kom trenutku pro-uzrokovati proterivanje supruge pomoću uskraćivanja davanja supruzi krova nad glavom. Međutim, iako ovo rešenje ukazuje da ni odvojen život, ni mogućnost razvoda braka ne utiče na prava supruge prema komunitarnom pravu, Sud pravde nije utvrdio kakav bi položaj bio posle razvoda braka. Isto pitanje se postavilo ponovo u slučaju *Singh*, gde je Sud pravde doneo odluku da pravo boravka supruge radnika državljana treće zemlje nije povređeno.¹² Odluka sugerise da brak mora biti *bona fide*, budući da je Sud pravde posebno napomenuo da nije bilo prevarne namere.

Slično slučaju *Diatta*, slučaj *Singh* pruža dobru ilustraciju o važnosti nužne porodične veze za državljane trećih zemalja ili za nezaposlene komunitarne državljane. Ipak, navedeni slučaj takođe ističe i neke od zanimljivih razlika koji su proizašli kao rezultat približavanja Suda pravde stavu o takozvanoj „isključivoj unutrašnjoj situaciji“.

U slučaju *Sanders*, Sud pravde je doneo odluku da se državljanin u svojoj ili suprugovoj državi članici nije mogao osloniti na član 39 (ex 48) Ugovora za osporavanje ograničenja slobodi kretanja, pošto nije postojao nijedan element povezivanja sa komunitarnim pravom. Ovo je bilo još oštrije predstavljeno u slučaju *Morson and Jhanjan*, gde je Sud smatrao da dva holandska državljanina koja su radila u Holandiji nemaju pravo prema komunitarnom pravu da dovedu svoje roditelje, surinamske nacionalnosti, u državu da borave sa njima. Da su imali državljanstvo bilo koje druge države članice, oni bi bili pokriveni prema članu 10.

¹² Case C-370/90 R v. Immigration Appeal Tribunal, ex p. Secretary of State for the Home Department (1992) ECR I-4265, (1992) 3 CMLR 358

Uredbe 1612/68, ali pošto su bili državljani koji rade u sopstvenoj državi članici „koja nikada nije upotrebljavala pravo na slobodu kretanja unutar EU“, nisu imali prava prema komunitarnom pravu.

Ovo rešenje je ponovo potvrđeno u slučaju *Uecker and Jacquet*, uprkos što je stav nemačkog suda bio očigledan poziv Sudu pravde da skrene sa prethodnog gledišta.¹³

Slučaj se odnosi na dva državljana trećih zemalja koji su došli u Nemačku da žive sa svojim supružnicima, oboje nemačkih državljana koji su stanovali i radili u Nemačkoj, i koji su tražili da se pozovu na član 7. Uredbe 1612/68 u nameri da zahtevaju ravnopravan tretman sa nemačkim državljanima u postupku zaposlenja. Sud pravde je odlučio da oni ne mogu da se oslone na ovu odredbu i ponavljati svoj stav o isključivoj unutrašnjoj situaciji, bez obzira na preporuku nacionalnog suda da je vrsta obrnute diskriminacije koju prouzrokuje taj stav u suprotnosti sa „fundamentalnim principima o komunitarnom kretanju unutar EU“.

U slučaju *Singh*, ipak, situacija je neznatno drugačija.¹⁴

Indijski državljani je oženio britansku državljanku, i zajedno su otputovali u Nemačku gde su oboje radili nekoliko godina pre nego što su se vratili u Englesku. Bez obzira na argument Engleske da britanski supružnik pravo na ponovni ulazak u Englesku izvlači iz nacionalnog prava a ne iz komunitarnog prava, Sud pravde je nesumljivo stao na stanovište da period radnog angažovanja u drugoj državi članici povlači za sobom sve razlike koje u tom periodu nastanu, i onemogućava Singh da sada zahteva prava kao supružnik komunitarnog radnika.

Prema stanovištu Suda pravde, državljani države članice može biti odvrćen od odlaska iz zemlje porekla u cilju bavljenja poslom kao zaposleno ili samozaposleno lice na teritoriju druge države članice, kao što je predviđeno u Ugovoru o osnivanju ako, po povratku u državu članicu čiji je državljani, pri traženju posla kao zaposleno ili samozaposleno lice, uslovi za njegov ulazak i boravak nisu u najmanju ruku jednaki onim uslovima koje bi uživao prema Ugovoru o osnivanju ili sekundarnom zakonodavstvu na teritoriji druge države članice.

On bi posebno bio odvrćen od takvog koraka ako ni njegovom supružniku i deci ne bi bio dozvoljen ulazak i boravak na teritoriji države članice njegovog porekla pod uslovima barem jednakim onima koji su njemu dopušteni prema komunitarnom pravu na teritoriji druge države članice.

Sasvim nezavisno od slabe i prilično proizvoljne razlike između slučaja *Morson i Jhanjan* i slučaja *Singh*, kasnije odluke su takođe trpele kritike zbog njihove neodređenosti po pitanju da li komunitarna prava državljana koji se vraćaju sa svojim supružnicima u njihovu sopstvenu državu članicu ostaju zavisna

¹³ Cases C-64/96 and 65/96, *Land Nordrhein-Westfalen v. Uecker and Jacquet v. Land Nordrhein-Westfalen*

¹⁴ C-370/90 *R v. Immigration Appeal Tribunal and Surinder Singh, ex parte Secretary of State for the Home Department* (1992) ECR I-4265, (1992) 3 CMLR 358

od supružničke neprekidne ekonomske aktivnosti. Prema stavu Komisije, razlika u načinu na koji država članica može tretirati supružnika državljana trećih zemalja u odnosu na državljanina te države, upoređen sa tretmanom supružnika državljana trećih zemalja prema državljaninu druge države članice „je posmatrana sa neodobravanjem“, usled stava o nedeljivoj prirodi građanstva EU. Ipak, ostalo je nejasno kome je tačno ovaj komentar upućen, da li komunitarnim građanima određene države članice ili samoj Komisiji.

Aleksandar Timotijević, M.Sc.

Provincial secretariat for health in Novi Sad

***Social advantages and other right EC workers
and their family members within EU law***

A b s t r a c t

EC Treaty Article confers positive, substantive rights of freedom of movement and equality of treatment on EC workers. The substantive nature of these rights is, to some extent, given flesh by the secondary legislation, and in particular by Regulation 1612/68. In particular, the Regulation covers the families of EC workers, which are nowhere mentioned in the Treaty. According to the Regulation's preamble, the elimination of obstacles to the free movement of workers will require ensuring 'the worker's right to be joined by his family and the conditions for the integration of that family into the host country'. However, right to equal treatment in regard to social advantages belongs only to workers and their family members.

Key words: EU law, freedom of movement for workers, social security

Literatura

1. Craig, De Burca, EU law, Oxford, 1999
2. Denis Martin, Free Movement of Persons in the European Union, Butterworths, London, 1996
3. Friedl Weiss and Frank Wooldridge, Free Movement of Persons Within the European Community, Kluwer Law International, The Hague, 2002
4. Hantrains L., Social Policy in the European Union, New York, 2000
5. K. Lundstrom, Family life and the freedom of movement of workers in the EU, 10 International Journal of Law, Policy and the family, 1996
6. Lubarda Branko, Evropsko radno pravo, CID, Podgorica, 2004

7. Nicola Rogers and Rick Scannell, *Free Movement of Persons in the Enlarged European Union*, London, 2005
8. P.J.G. Kapteyn & VerLoren van Themaat, *Introduction to the Law of the European Communities*, Third edition, Kluwer Law International, The Hague, 2000
9. Vukadinović Radovan, *Pravo Evropske Unije*, Pravni fakultet, Kragujevac, 2006